

Podzēnu aleja

Dabas piemineklis Podzēnu aleja atrodas Kocēnu novadā, Vaidavas pagastā.

Aleja atrodas līdzenumā starp lauksaimniecības zemēm. Tās viens gals pieslēdzas šosejai Rīga-Valmiera.

Aleju veido divas, nedaudz retinātas koku rindas, ko pārsvarā veido Krievijas lapegle (*Larix ledebourii*), kā arī citas koku sugas – lielākā skaitā ir parastā liepa (*Tilia cordata*), kā nedaudzi vai atsevišķi koki - Eiropas lapegle (*Larix decidua*), *Quercus robur*, *Betula pendula*, *Acer platanoides*, *Ulmus glabra*, *Salix caprea*, *Fraxinus excelsior*, *Pinus sylvestris*, *Tilia platyphyllos*. Aleja ietver vietējas nozīmes ceļu.

Rindās koki sākotnēji ir bijuši stādīti sabiezināti. Stādīšanas attālumi sākotnēji ir bijuši ap 4 m, bet tagad daudzi intervāli ir retāki, jo daļa stādu izkrituši sen un koki tā auguši ļoti ilgstoši. Rēķinot uz visu aleju un ieskaitot arī nesen izkritušo koku vietas vidējie attālumi alejā starp kokiem ir 5,2-6,8 m.

Aleju raksturojot izdalīti 3 rindu posmi – 1. (665 m) un 2. (699 m) iet paralēli lielākajā daļā alejas kopgaruma, kam seko 70 m pārtraukums, aiz kura koku rinda ir tikai ceļa ziemeļaustrumu pusē. tas ir 3. rindu posms 88 m garumā. Šim posmam pretējā ceļa pusē ir tikai 2 koki, kas neveido koku rindu. Līdz ar to varētu šo posmu pretim 3. posmam neiekļaut alejā.

Sākotnēji alejā ir stādītas lapegles un liepas (vietām šīs sugas ir pamīšus), kā arī ozoli (alejās ziemeļrietumu galā, 3. rindu posmā). Citu sugu koki alejā ir ieauguši vēlāk un ir jaunāki.

Attālums starp alejas rindām ir aptuveni 10 m.

Alejas vecāko koku vecums varētu būt aptuveni 170 gadu. Vienā lapegles celmā tika saskaitītas 165 gadskārtas. Turklāt attiecīgais koks ir nozāģēts jau pirms vairākiem gadiem. Koku vidējais vecums alejā orientējoši vērtējams ap 140 gadiem. Koki ir ļoti dažādi stumbra apkārtmēra ziņā, kā arī pēc vainaga habitusa. Pazīmju kopums lielākai daļai koku norāda uz Krievijas lapegli (*Larix ledebourii* = *L. russica* = *L. sukaczewii* = *L. sibirica*) – čiekuru forma, izmēri, to matainums, koku vainaga pārsvarā šauri konusveidīgais habituss. Viens no raksturotajiem kokiem un viens no dižkokiem pēc čiekuru izmēra, formas un matiņu trūkuma uz čiekura tika noteikts kā Eiropas lapegle (*Larix decidua*). Nav izslēgts, ka starp Krievijas lapeglēm mazākā skaitā varētu būt vēl atsevišķas Eiropas lapegles.

Trīs lapegles un viens ozols alejā ir sasnieguši dižkoka izmērus pēc stumbra apkārtmēra (vai pavisam nedaudz līdz tam pietrūkst), kamēr daļa koku sasniedz tikai nedaudz virs 1,5 m. Dižkokiem un potenciālajiem dižkokiem tika aizpildītas 4 dižkoku apsekojuma anketas.

Raksturīgo koku garuma mērīšanai tika izmantota, ekspresmetode mērot fotogrāfijās etalongarumu (iezīmēti 2 m stumbra pamatnē), kā arī visu koka garumu attēlā, un aprēķinot koka garumu pēc trigonometrijas formulām.

Koku veselības stāvoklis pārsvarā ir vērtējams kā labs vai vidējs, nedaudz ir koku ļoti labā veselības stāvoklī, bet 21 koks ir sliktā stāvoklī un 3 koki ir nokaltuši.

Aleju lielākajā daļā tās kopgaruma ietver lauksaimniecībā izmantojamas zemes - labības lauki. Lauka, kas tiek arts, mala atrodas tikai aptuveni 5 m no alejas koku stumbriem. Līdz ar to pastāv nopietns apdraudējums kokiem – arot tiek bojāta sakņu sistēma. Būtu nepieciešams neaparto joslu paplašināt līdz 10 m.

Alejā tiek veikta ieaugošo krūmu izciršana un aleja ir samērā tīra. Izņēmums ir alejas ziemeļrietumu gals. Tur ap atsevišķajiem alejas kokiem aug krūmi.

Alejā lielākajam vairumam koku ir mākslīgi pacelti vainagi apzāģējot lejas daļas zarus. Apzāģēšana veikta, iespējams, pirms 20-30 gadiem.

Šobrīd daļai alejas koku ir atsevišķi vai vairāki nokaltuši zari, kurus būtu vēlams izzāģēt, bet kopumā stāvoklis nav tāds, ka vainagu sakopšana būtu nepieciešama nekavējoši.

Podzēnu aleja ir nozīmīga kā būtisks un no dažādiem viedokļiem vērtīgs ainavas elements, ielaujama tūrisma maršrutos, svarīga arī kā dzīvotne.

Teritorijā nav informācijas par dabas vērtībām. Būtu nepieciešams alejas galā pie šosejas uzstādīt nelielu stendu ar datiem par aleju.

Dabas pieminekļa robežu zīmes ir abos alejas galos.

Dabas pieminekļa robežas precizējamas atbilstoši situācijai dabā, iekļaujot teritorijā visu platību zem koku vainagiem, kas reāli būtu 10 m plata josla abpus alejai un tikpat arī alejas galos. Koku rindu garumi ir nedaudz atšķirīgi, kas arī ņemams vērā velkot dabas pieminekļa, alejas robežas.

Aleju nepieciešams saglabāt gan zinātniskiem dendroloģijas, sugu un biotopu pētījumiem, gan kā ainaviski vērtīgu dabas veidojumu.

Būtiski ir regulāri uzraudzīt koku stāvokli un novērst iespējamo lauksaimniecības zemju apstrādes nelabvēlīgo ietekmi.

Apsekojuma materiāli digitālā formātā sastāv no sekojošām daļām:

1. Alejas apsekojuma anketa	1 gab., 4 lpp.	Ms Excel fails
2. Apraksts	1 gab., 2 lpp.	Ms Word fails
3. Aizpildītas dižkoku anketas	4 gab.	Ms Word fails
4. Fotogrāfiju saraksts ar koordinātēm	1 gab.	Ms Excel fails
5. Fotogrāfijas	35 gab.	.jpg faili
6. Pārskata karte	2 gab.	.jpg faili